

ZOLCZER PÉTER

A NYELVTANULÁST ELŐSEGÍTŐ ÁLTALÁNOS KÉSZSÉGEK (12. RÉSZ)

Cikksorozatomban előző két részében a nyelvtanulás autodidakta oldalának fontosságával, illetve Stephen Krashen nyelvelsajátítási elméletével foglalkoztunk, melynek lényege, hogy a valós nyelvelsajátítás alapja az értelmezhető bemenet – olyan bejövő kommunikációs üzenet, amelyet értelmezni, (meg)érteni tudunk. Ebben a cikkben, amellet, hogy röviden visszatérünk Krashenhez, főként azt nézzük meg, hogy miképpen tudjuk kezelni a nyelvtanulás során sokszor tapasztalt frusztrációt, amely gyakran negatív pszichológiai hatást fejt ki, elsősorban demotiváció formájában.

Az első és legfontosabb lépés a nyelvtanulással kapcsolatos frusztrációnak kezelésére annak tudatosítása, hogy ez egy teljesen természetes velejárója ennek a folyamatnak. Szinte kizárt, hogy úgy sajátítsunk el egy nyelvet, hogy közben (jó) néhányszor ne érezzük magunkat igencsak demotiváltként az adott nyelv valamelyik aspektusa miatt. Ha például egy olyan nyelvet szeretnénk megtanulni, amely nem a latin ábécét, hanem például a japán kanát vagy a kínai kandzsit használja, eleve frusztráló lehet az, hogy kezdőként akár hónapokba is telhet, mire eljutunk oda, hogy egyszerű szavakat (!) fel tudjunk olvasni. Hasonlóan bosszantó lehet az is, miután hosszú órákat memorizálással töltünk, még mindig gyakran hibázunk valamelyik szláv nyelv ragozásával a sok eset és az ahhoz tartozó szabályok miatt. Először tehát tudatosítsuk, hogy szinte minden nyelv – de főként azok, amelyek a saját anyanyelvünkhöz képest egy távoli nyelvcsoporthoz vagy másik nyelvcsaládba tartoznak – biztosan többször is „fejfájást” fog okozni az elsajátítása során. Tudva, hogy a

nyelvtanulás alapvetően stimuláló és nagyon élvezetes, ugyanakkor olykor frusztráló is lehet, ez a tudatosítási folyamat eleve enyhíti a felmerülő demotiváltság mértékét. De mégis mi a teendő akkor, amikor a sok sikertelenség miatt már nem érezzük magunkat motiváltként arra, hogy folytassuk az adott nyelvvél való „harcot”? Ezen a ponton jöhet jól, ha visszaemlékezünk Stephen Krashen talán legfontosabb megállapítására, miszerint a nyelvelsajátítás egy természetes, intuitív, de leginkább tudatalatti folyamat. Miközben nagy erőfeszítéssel próbáljuk az elsajátítandó nyelv egy adott jellemzőjét megérteni, megtanulni, majd használni, ne felejtjük el, hogy a nyelvelsajátítás akkor is folyamatban van, amikor éppen hibázunk pl. a beszédben, vagy ha úgy érezzük, hogy képtelenek vagyunk visszaemlékezni valamire. Ha tehát frusztráltak érezzük magunkat, nyugtasson meg a tudat, hogy az, ami az adott pillanatban többszöri gyakorlás után sem sikerült, mondjuk egy szó helyes ragozása, nem feltétlenül azért nem sikerült, mert még mindig nem tanultuk eleget, hanem szinte biztosan azért, mert az adott tudás még nem lépte át memóriánkban a tudatos nyelvhasználat küszöbét.

Ugyanerre a jelenségre az egyik legjobb példa a legtöbb nyelvtanuló által tapasztalt „beszédprobléma”, ami szinte mindig a nyelvtanulás kezdeti fázisában jelentkezik, bár (sajnos) az sem ritka, hogy haladó szinten is előfordul. Ilyenkor azt érezzük, hogy már szinte mindent megértünk az elsajátítandó nyelv konyhanyelvi szintjén, de mihelyst elkezdünk beszélni, mindenféle problémákba, vagy esetleg teljes blokkba ütközünk – nem tudunk megszólalni. A beszédproblémát leg-

többször az okozza, hogy bár értjük a nyelv működését és értelmezni tudjuk az adott nyelven beérkező bemeneteket (kommunikációs üzeneteket), tehát a megértési készségünk aktívan működik, a beszédképességünk még mindig passzív „üzemmódban” van. A jó hír az, hogy bár ez a helyzet rendkívül frusztráló, a legtöbb nyelvtanuló (a kezdeti motivációs lendület után) ezen a ponton érzékeli a legnagyobb ugrást a nyelvtanulási/nyelvelsajátítási folyamatban, amint túleszi magát a frusztráción és nekiáll beszélni. Ez azért van, mert a beszédképesség fejlesztése sokkal könnyebb, mint a megértési készségé, hiszen az utóbbival ellentétben, az előbbi egy teljesen intuitív folyamat – amikor elkezdünk beszélni egy idegen nyelven, nagyon gyorsan túljutunk azon a fázison, amikor még tudatosan gondolkodunk a mondandónkhoz szükséges nyelvtani összetevőkön. A legtöbb nyelvtanuló észre sem veszi ezt a váltást, olyan gyorsan történik. Mindez persze csak akkor lehet így, ha a megértést előbbre helyezzük a beszédképességénél!

Hacsak nem tartozunk azon nyelvtanulók nagyon kicsi csoportjába, akik a beszédre keresztesül hatékonyabban tudnak nyelvet tanulni, javasolom, hogy – főként kezdőként – a megértésre koncentráljunk, ne pedig a beszédre (bármennyire is hihetetlen, az majd jön magától). Ha pedig a nyelvtanulás során az adott nyelv valamelyik jellemzője frusztrációt okoz, ne felejtjük, nem érdemes feladni, inkább lazítsunk, és figyeljük meg, hogy valós kommunikációs helyzetben meglepődünk majd azon, hogy olyat is tudunk az adott nyelven, amiről azt hittük, hogy soha nem fogjuk tudni megtanulni...